

ettilerse de idam hükmü infaz edildiği için onu kurtaramadılar. Abdülkerim'in öldürülmesine öfkelenen halife, valiyi azletmek istemiş fakat öldürülen kişinin bir **zındık*** olduğunu anlayınca kararından vazgeçmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Târîh* (nşr. Muhammed Ebû'l-Fazl), Kahire 1960-70 — Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), VIII, 47-48; Bağdâdî, *el-Farq* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Kahire, ts. (Mektebetü Dâri't-türâs), s. 273-274; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil* (nşr. C. J. Tornberg), Leiden 1851-76 — Beyrut 1399/1979, VI, 7; Zehebî, *Mizânü'l-îtidâl* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1382/1963 — Beyrut, ts. (Dâru'l-Ma'rife), II, 644; [T.H.], "İbn Ebil-'Avcâ", *ÂA*, V/2, s. 729; G. Vajda, "İbn Abi'l-'Awdjâ", *EJ²* (Fr.), III, 704.

M. YAŞAR KANDEMİR

ABDÜLKERİM EFENDİ, Buhûrîzâde

(ö. 1192/1778)

Şeyh, mutasavvîf-şair ve mûsikîşinas.

Türk mûsiki çevrelerinde Buhûrîzâde-i Sâni adıyla şöhret bulmuştur. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur; ancak ömrünün büyük bir kısmını İstanbul'da geçirdiği bilinmektedir. Gençlik yıllarında, Kocamustafapaşa hankahı şeyhi Sünbüliyye'den Nüreddin Efendi'ye (ö. 1160/1747) intisap etti. İyi bir tarikat terbiyesi ve bilgisi alarak yetiştikten sonra bu tekkenin zâkirbaşlığına getirildi. Bir müddet sonra da Eyüp'te Şah Sultan Tekkesi şeyhi oldu. Bu vazifede iken seksen yaşlarında vefat etti.

Şiirlerinde Kemter mahlasını kullanan Abdülkerim Efendi'nin bugüne kadar divanına rastlanmamıştır. Bazı mecmualarda yer alan manzumelerinden onun iyi bir tekke şairi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca dinî eserler veren bir bestekâr olarak zamanın önemli müsikîşinasları arasında yer almıştır. Muhelif el yazması güfte mecmualarında, genellikle Buhûrîzâde-i Sâni adıyla pek çok eserine rastlanıyorsa da bunlardan ancak beş tanesinin notası zamanımıza ulaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Râmîz, *Âdab-ı Zurefâ*, Millet Ktp., Ali Emirî, T, nr. 762, s. 218; Müstakimzâde, *Mecmûa-i İlahiyyât*, Süleymaniye Ktp., Esad Etendi, nr. 3397, vr. 147^a; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdâyî, nr. 1098, vr. 26^b; Hüseyin Vassâf, *Seftne*, III, 344; S. Nüzhet Ergun, *Antoloji*, I, 164; Öztuna, *TMA*, I, 9.

NURİ ÖZCAN

ABDÜLKERİM EFENDİ, Molla

(bk. MOLLA ABDÜLKERİM EFENDİ).

ABDÜLKERİM el-HALEBİ

(عبدالکریم الحلبي)

(bk. KUTBÜDDİN el-HALEBİ)

ABDÜLKERİM-i HÂRİZMÎ

(عبدالکریم خوارزمی)

XV. yüzyıl sonlarında yaşayan İranlı hattat ve şair.

Hayatı hakkında pek az bilgi vardır. Doğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Nasta'lik hattının ilk büyük üstatlarından sayılan Abdurrahmân-ı Hârizmî'nin oğlu, hattat ve şair Abdürrahim-i Hârizmî'nin kardeşidir. Şiraz'da doğduğu ve hayatının büyük bir kısmını orada geçirdiği kabul edilmektedir. Hattı babasından öğrendi ve aynı üslubu devam ettirdi. Akkoyunlu Sultanı Ya'küb'un Tebriz'deki sarayında hattatlık yaptığı için Ya'kübî nisbesiyle de anıldı ve bazı eserlerine bu şekilde imza attı. Kardeşi Abdürrahim de aynı sebeplerle Ya'kübî nisbesini kullandı. Ancak iki kardeşin birlikte yazarak Sultan Ya'küb'a takdim ettikleri bir **murakka***'da Abdülkerim'in Hârizmî, Abdürrahim'in ise Ya'kübî imzalarını kullandıkları görülmektedir. Nitekim Abdülkerim daha çok Hârizmî nisbesiyle tanındı. Derbeder bir hayat sürmesi ve zihni rahatsızlığı sebebiyle, zaman zaman eserlerine Pâdişah, Hudâ, Zürefâ gibi garip imzalar da atmıştır.

Abdülkerim ve kardeşi nesta'liki balarının üslubunda ve imzasız olarak

birbirinden ayırılması güç bir şekilde yazmışlardır. Bu üslubun ana karakteri, dikey harflerin uzun, yuvarlak harflerin genişçe yazılması şeklinde ifade edilebilir. *Tuhfe*'de kaydedildiğine göre, Hârizmî diğer yazı çeşitlerinde de mâhir olduğu halde çok yazmayı sevmez, uzun aralarla yazdığı yazılarda ise tas-hih yapmaya gerek duymazdı.

P. P. Soucek, Hârizmî ile çağdaş olan Muhammed b. Bakkal tarafından yazılmış olan 'Acâ'ibü'l-mahîlûkât (Royal Asiatic Society) ile *Şehnâme* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Hazine, nr. 1496) tezhiplerinin Mevlânâ Abdülkerim imzasını taşıması sebebiyle, bu zatın aynı bölgede aynı tarihlerde yaşayan Abdülkerim-i Hârizmî olabileceğine dikkat çekmektedir. Ancak, babası gibi tezhipte de uğraşmış olması mümkün olan hattatın bu eserlerin tezhiplerini yapmış olması imkânsız değilse de kaynaklarda bu hususta kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Abdülkerim-i Hârizmî'nin kaleminden çıkan eserlerin çoğu İstanbul kütüphanelerinde bulunmaktadır. Ayrıca Tahran ve Leningrad kütüphanelerinde de eserlerinden örnekler vardır. Bunlar arasında, Tahran Meclis-i Şûrâ-yı Millî Kütüphanesi'nde bulunan *Hâlnâme-i 'Arîf ve Rüşenânâme* 883 (1478) tarihini taşımakta ve bilinen en geç tarihli eseri kabul edilmektedir. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde bulunan Emir Gayb Bey, Şah Tahmasb, Mâlik-i Deylemî ve Sultan Ya'küb murakka'larında, yazılarından çeşitli örnekler bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde iki kıta yazısı vardır. Şiirle de meşgul olduğu bilinmekle beraber bugüne kadar divanına rastlanmamıştır.

Sultan
Yakub
Albümü'nden
Abdülkerim-i
Hârizmî
hattı
bir sayfa
(Topkapı
Sarayı
Müzesi Ktp.,
Hazine, nr.
2153, vr. 65^b)